

Polecenia podsumowujące

1. Podaj przyczyny kryzysu idei uniwersalistycznej.
2. Wyjaśnij, czym były stany, a czym monarchia stanowa.
3. Opisz powstanie parlamentu w Anglii, we Francji i w Niemczech.
4. Omów główne postanowienia Wielkiej Karty Swobód.
5. Wymień zasady, które wprowadzała Złota bulla Karola IV Luksemburskiego.

Kryzys idei uniwersalistycznej.
Powstanie monarchii stanowych

Podsumowanie

26

◆ Kryzys i upadek idei uniwersalistycznej (XIII w.)

Fryderyk I Barbarossa – działania mające na celu wzmocnienie cesarstwa kosztem papieżstwa.

Papież Innocenty III – powrót do idei papocezaryzmu.

Zbudowanie uniwersalnej monarchii europejskiej oraz narzucenie zwierzchności przez papieża lub cesarza – od połowy XIII w. nierealne.

◆ Kształtowanie się monarchii stanowej w Europie Zachodniej w XIII w.

Od XIII w. kształtowanie się stanów.

Stany – grupy różniące się podległością wymiarowi sprawiedliwości oraz posiadanymi przywilejami i obowiązkami.

Powstanie monarchii stanowej, w której władza monarchy jest ograniczona na rzecz stanów.

◆ Anglia

Druga połowa XII w. – konflikt króla Henryka II z arcybiskupem Tomaszem Becketem.

1215 – Wielka Karta Swobód ogłoszona przez Jana bez Ziemi – zagwarantowanie rządów prawa i podstawowych wolności.

1265 – pierwsze obrady parlamentu angielskiego, od XIV w. złożonego z Izby Lordów i Izby Gmin.

Ograniczenie władzy monarchy na rzecz stanów: duchowieństwa, rycerstwa i mieszczan.

◆ Francja

Filip II August – podporządkowanie sobie książąt francuskich.

1214 – bitwa pod Bouvines, pokonanie króla angielskiego Jana bez Ziemi.

Ludwik IX Święty – zjednoczenie ziem francuskich, wzmocnienie władzy królewskiej i administracji państwowej.

1302 – utworzenie Stanów Generalnych przez Filipa IV Pięknego.

Stany Generalne – przedstawiciele duchowieństwa, szlachty oraz stanu trzeciego, którzy decydowali m.in. o uchwalaniu nowych podatków.

◆ Niemcy

1250–1273 – wielkie bezkrólewie – okres chaosu i osłabienia władzy monarszej.

1356 – Złota bulla Karola IV Luksemburskiego – ustalenie praw i obowiązków elektorów

króla niemieckiego, osłabienie jego uprawnień.

Schyłek XV w. – powstanie Reichstagu.

Polecane publikacje

Jacques Le Goff, *Święty Ludwik*, Warszawa 2001.

Dan Jones, *Plantageneci. Waleczni królowie, twórcy Anglii*, Kraków 2014.

